

CONTROLE OP WITWASSEN

Glurende postbodes

De bank monitort alle transacties die je verricht via je bankrekening. Je kunt ieder moment gebeld of gemaïld worden door de bank met een vraag om uitleg.

TEKST REINOUT VAN DER HEIJDEN

IN DE ZOMER VAN 2020

werd de Nederlandse broker DeGiro overgenomen door het Duitse Flatex AG. Sindsdien kunnen DeGiro-beleggers een bankrekening openen bij Flatex in Duitsland. Handig, want dan kunnen ze makkelijk aandelen aan- en verkopen vanaf die Duitse rekening. Als Daan medio november 2020 twee keer achtereen een bedrag van enkele duizenden euro's overmaakt naar zijn Duitse Flatex-rekening om ermee te beleggen, gebeurt er iets vreemds. Hij krijgt een mail van zijn Nederlandse bank MoneYou met de vraag of hij kan toelichten wat zijn relatie is met Flatex en 'in welke context'

hij deze transacties deed. De bank doet naar eigen zeggen 'voortdurend klantonderzoek' in het kader van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).

Voortdurend onderzoek

De bank die je overschrijvingen checkt: het lijkt op de postbode die je brieven leest. Toch gebeurt het continu. Er werken – volgens een opgave van Rabobank van eind 2019 – ongeveer 8000 financiële 'detectives' bij Nederlandse banken die zich daarmee bezighouden. Zij geven ongebruikelijke transacties door aan de Financial Intelligence Unit (FIU), een overheidsorgaan dat samenwerkt met de politie, het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst.

'Consumenten schieten vaak in de privacykramp als hun bank vraagt om een transactie uit te leggen', zegt jurist Frank Diepenmaat van hogeschool Saxion. Hij is gepromoveerd op de bestrijding van witwassen. 'Maar banken hebben een poortwachtersfunctie. Ze moeten erop letten of iemand geen geld aan het witwassen is. Wie een bedrag van meer dan €10.000 in contanten stort bij de bank of grote bedragen overboekt, kan erop rekenen dat hij gecontroleerd wordt. Je weet zelf dat je

geen crimineel bent, maar de bank weet dat niet.'

Als klanten niet willen meewerken aan een onderzoek van de bank, krijgen ze te horen dat de Wwft boven de privacywet staat en dat de bank de relatie kan beëindigen. Diepenmaat: 'Banken leggen het onvoldoende uit. De toon is vaak: hier met die informatie!'

Een bank moet alle klanten op basis van transactiedrag en vermogen indelen in risicoprofielen. Afhankelijk van de risicoklasse waarin de klant wordt ingedeeld, wordt hij meer of minder vaak en diepgaand bekeken. Niet alleen kijkt de bank naar transacties, maar ook naar de namen van personen en bedrijven die hierbij betrokken zijn. Bij een overboeking naar een Duitse rekening van Flatex gaan bij MoneYou blijkbaar de alarmbellen af. Als je vermogen overboekt naar een buitenlandse rekening van jezelf, moet een bank ook opletten.

Banken zijn verplicht om een cliëntenonderzoek te doen. Toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) zit er bovenop. In 2018 dwong DNB de Rabobank om 40.000 klanten met een laag risicoprofiel aan een nader onderzoek te onderwerpen. De bank had die gewone klanten als niet-verdacht aangemerkt en daarom

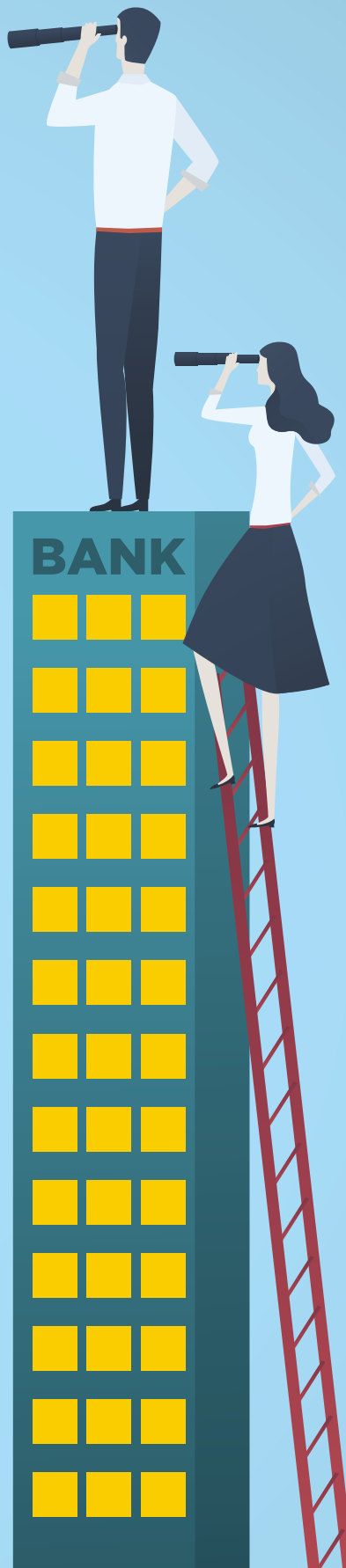
werd de groep slechts eens in de drie jaar bekeken. De EU-richtlijn tegen witwassen is aangescherpt, waardoor dat niet meer mag. Inmiddels heeft Rabobank zijn systemen verbeterd en doet ze aan voortdurend onderzoek bij alle klanten.

Belastingaangifte inzien

De poortwachtersfunctie van banken komt erop neer dat de overheid particuliere instellingen dwingt om burgers aan permanente controle te onderwerpen. Beleid en controle liggen bij toezichthouders DNB en Autoriteit Financiële Markten. Banken krijgen boetes als ze hun taak niet zorgvuldig genoeg opvatten. Ze kijken niet alleen naar transacties op bank- en spaarrekeningen, maar ook in openbare bronnen, zoals het Kadaster om een woningbezit op te zoeken of wozwaardeloket.nl voor de actuele woningwaarde.

De 84-jarige Ruud bezocht in juli 2020 zijn ABN Amro-kantoor om een bedrag van €13.500 op zijn rekening te storten. Hij wordt vriendelijk geholpen aan de balie. Twee maanden later belt de bank hem op. Een bankmedewerker heeft onderzoek gedaan naar zijn transacties van de afgelopen jaren. Hij dreigt met maatregelen als Ruud geen nadere informatie geeft. Waar komt dat bedrag van €13.500 vandaan? Ruud antwoordt dat hij vanaf 2019 geld heeft opgenomen en thuis heeft bewaard, omdat hij de banken

Banken kijken niet alleen naar transacties op bank- en spaarrekeningen

niet vertrouwt en spaarrekeningen niets aan rente opleveren.

De bankemployee wil afschriften van Ruuds rekeningen bij ING ontvangen. En Ruud had geld geschonken aan zijn dochter, naar eigen zeggen om haar te helpen de hypotheek af te lossen. ABN Amro eist inzage in de leen- of schenkingsovereenkomst. Ruud noemt het telefoongesprek met de bank intimiderend.

Gaat het hier wel om boeven vangen? Werd Ruud niet gewoon gecontroleerd op het ontwijken van vermogensheffing (met zijn contanten in huis) en schenkbelasting (met de overboeking aan zijn dochter)?

De bank lijkt vaker op te treden als 'belastinginspecteur'. Loes opende in 2003 een rekening in Australië, omdat zij daar een halfjaar woonde. Zij stortte het geld van een aflopende lijfrente op die rekening, zo'n €30.000. Ze liet het geld daarop staan, omdat de rente hoog was. De rekening geeft ze bij de belastingaangifte op als vermogen. In 2017 beëindigt ze de rekening en laat het geld overboeken naar Nederland. Haar bank eist vervolgens inzage in haar belastingaangifte, op grond van de Wwft.

Of neem het voorbeeld van Han die in Griekenland een huis bezit dat hij verhuurt. Als hij in Nederland een hypotheek wil afsluiten, moet hij een verklaring Herkomst Gelden Koper invullen. De bank wil niet alleen de Nederlandse belastingaangifte zien, maar ook het bewijs van eigendom in het buitenland, het bewijs dat er geen hypotheek op rust, de huurinkomsten en het bewijs van de belastingaangifte in het buitenland.

Wat heeft een belastingaangifte te maken met het bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering? Daar weet DNB een draai aan te geven. Bij witwassen gaat het

om belastingontduiking, maar de banken moeten ook aandacht hebben voor de legale variant daarvan: belastingontwijking. Dat is namelijk 'maatschappelijk onbetamelijk' en slecht voor de reputatie van de bank, schrijft DNB in de beleidsrichtlijn *Good practices* 2019.

Volgens Diepenmaat gaat dit te ver: 'Het gaat bij de strijd tegen witwassen om boeven vangen, niet om de fiscus te helpen belastingen te innen. Banken zijn geen knechten van de Belastingdienst en geen opsporingsinstanties.'

2,4 miljoen meldingen per jaar

De bank kan zelf bepalen hoe ze haar klanten monitort. Ze hoeft niet aan de klant te melden of die in een bepaalde risicoklasse is ingedeeld en of er een melding is doorgegeven aan de FIU. Dat laatste is zelfs verboden, want dat is een signaal voor de vermeende crimineel om voorzichtiger te werk te gaan. Er is geen reden om aan te nemen dat banken terughoudend zijn met meldingen. Het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties door betaalinstanties aan de FIU steeg van 0,3 miljoen in 2017 naar 2,4 miljoen in 2019.

Alle gegevens over klanten en hun transacties moeten vijf jaar bewaard worden, te rekenen vanaf het moment dat de zakelijke relatie eindigt of de transactie is uitgevoerd. Het is voor een klant onmogelijk om na te gaan of het onderzoek van de bank zijn privacy schendt. Waarvoor gebruikt de bank het risicoprofiel dat van een klant is opgesteld? Alleen om criminelen op te sporen of ook om zijn eigen risico's beter in te schatten? De bank hoeft een klant niet te vertellen waarom ze een hypotheek of krediet weigert te verstrekken.

Sinds juli 2020 hebben ABN Amro, ING, Rabobank, Triodos Bank en De Volksbank een samenwerkingsverband: Transactie Monitoring Nederland. Ze werken samen om ongebruikelijke patronen in transacties te ontdekken die de gegevens bij de individuele banken overstijgen.

Je hebt er als klant geen zicht op hoe de bank met je gegevens omgaat. Volgens Diepenmaat moeten banken een scheiding aanbrengen tussen de administratie die gebruikt wordt om witwassen te bestrijden en die voor commerciële activiteiten. Maar hij geeft toe dat je daar als consument weinig zicht op hebt.

Wettelijke plicht

Er zijn regels opgesteld om de privacy van burgers te waarborgen. Die zijn vastgelegd in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De betrokkene moet geïnformeerd worden over de verwerking van zijn persoonsgegevens. Die mogen alleen bewaard worden zolang dat noodzakelijk is voor het doel waarvoor ze verwerkt worden. Maar in het privacy-

beleid van de bank staat dat de bank bevoegd is om naar transacties te kijken in het kader van wettelijke verplichtingen. Over alles dat verzameld wordt in het kader van de Wwft, hoeft de bank geen mededeling te doen. De Wwft is een specifieke wet, en die gaat boven een algemene wet als de AVG.

Paul woont en werkt sinds vijf jaar in Egypte. Hij heeft nog een huis in Nederland. Rabobank wil geen betaalrekening voor hem openen en Credit Europe Bank heeft zojuist zijn spaarrekening opgezegd. Volgens Paul zijn er veel Nederlanders die als expat in het buitenland werken en hiermee te maken krijgen.

Diepenmaat vindt dat de banken in deze situatie doorschieten. Paul heeft een duidelijk verhaal. De bank kan daarmee rekening houden. Als klant kun je naar de rechter stappen, zeker als de bank je klem zet door de betaalrekening op te heffen. 'De wetgever vindt het belangrijk dat iedereen toegang houdt tot het betaalverkeer. Dat is ook geregeld in de Wet op het financieel toezicht, de Wft.' ●

DE BETROKKENEN WILLEN HUN ACHTERNAAM LIEVER ONVERMELD LATEN, UIT PRIVACY-OVERWEGINGEN.

AAN DE SLAG

i Bekijk de lijst met sites op geldgids.nu/aandeslag als je met dit onderwerp aan de slag wilt.

Laat je niets wijismaken

Met de onafhankelijke tips en adviezen uit de Geldgids maak je zelf de juiste financiële keuzes. Probeer nu met korting.

Bekijk de aanbieding

